

empel, der er grebet ud af Livet for denne Mand's Bekommende, kunne sige, om han var Værdig eller Uværdig. Det er den Ranke, som det ære Medlem for Aarhus Amts 3die Valgkreds er inde paa, naar han mener, at Sogneraadet skal træffe Skjeldet og udøve en understøttende Virksomhed; men jeg tror ikke, at den i Praxis lader sig gennemføre, og derfor siger jeg, at de Paagjældende selv skulle komme til at stille sig ad. Jeg nævnte allerede forleden Dag Noget, som i saa Henseende skulde hjælpe dertil; Staten kan gjøre Meget og Kommunen maaske endnu Mere. Jeg nævnte, hvad Staten kunde gjøre, og jeg skal ikke yderligere komme tilbage dertil; thi det ligger jo ligesom for Haanden, at i samme Forhold, som Arbeidet bliver dyrere, i samme Forhold overhovedet som vore Hjelpekilder udvikle sig, i samme Grad kunne de arbejdsføre værdige Trængende hjælpe sig selv. Det ligger i Sagens Natur, at det vil være heldigt, naar de Paagjældende for Exempel ere i Stand til at faae Jord, hvilket i ikke ringe Grad vil blive Tilfældet, naar Prestegaardene blive udstykkede, og naar Hederne, der i somme Tilfælde burde kjøbes af Staten og Kommunen, udstykkes og sælges med Forrentning og Afdrag, saa bliver der Plads til Mange, og det hjælper mere paa de Øvrige, som ikke ere i Stand til at faae Noget i Retning af, at deres Arbejdsfortjeneste bliver større. Det Samme gjælder, naar vi ville udvikle vort Fiskeri, kort sagt, i samme Grad som vi bringe Rilderne til at flyde rigeligere, i samme Grad bliver der Naad for de Arbejdsføre til selv at kunne erhverve sig deres Udkomme. De Andre, som ikke ere arbejdsføre, men som vistnok kunne være værdige Trængende, s. Ex. Gamle, Svage og Børn, ja, hvad der skulde gjøres for dem, har jeg allerede nævnt. Jeg har i saa Henseende talt om de milde Stifelser og Hospitaller, der burde oprettes trindt omkring. Det hedder jo i de gamle Fundatser, at der skal være saadanne Stifelser for „syge og saare“ Mennecker; naar vi faae disse Midler, som nu kun virke i enkelte Kjøbstæder, udbredte paa Landet, vil der blive Plads for mange værdige Trængende; naar der saa oprettes Vhysler for Børn og de Hjemsøse, naae vi efterhaanden derhen, at kun de Arbejdsføre blive tilbage, og dem er det, de af mig antydede Veie skulle hjælpe. Men, siger man, der kan være Nogle af de Arbejdsføre, som paa Grund af Sygdom og andre Tilfælde kunne komme i Nød og Glendighed; det indrømmer jeg; men saa have vi det fri Fattigvæsen, som jeg ganske vist pnsker udviklet paa en ganske anderledes kraftig Maade, end det her er givet i denne Ramme; det har jeg allerede antydet i mit tidligere Foredrag. Jeg er deri enig med det ære Medlem for Kjøbenhavns Amts 5te Valgkreds (Holstein-Ledreborg), at det ikke saa meget kommer an paa, at disse Gaver ydes af frivillig Veie alene, som snarere derpaa, at det, at faae Hjælp derfra,

ikke havde de Følger, som den offentlige Understøttelse har. Derved mener jeg netop, at det fri Fattigvæsen ganske anderledes bliver i Stand til at gribe hjælpende ind i samme Grad, som vi forsøge Udsigten for de Arbejdsføre til at kunne ernære sig. Og Kommunerne, hvad kunde de ikke gjøre, naar de bleve stillede noget friere? Svad skulde være i Veien for, at Kommunen kjøbte enten Jord eller Hede, eller hvad den nu mener, der kunde tjene Sagen bedst, og ligesom folgte med Forrentning og Afdrag til Folk, som den troede vilde og kunde Noget. Svad er der i Veien f. Ex. for, at Kommunen siger til de Arbejdsføre, naar de mangle Arbejde: Kom til os, I kunne faae Arbejde; vi betale ordentlig. Jeg siger ikke, det skal være Neglen, men det kan være en meget god Udvæi; det har til Følge, at der bliver meget faa tilbage, som ikke kunne komme igennem og blandt disse kunne der naturligvis være nogle værdige Trængende, dem maa saa de frie Foreninger tage sig af, og mod de Andre kan man anvende de stræppeste Midler. I den Retning tror jeg, at den høitærede Minister har Ret, naar han sagde, at Loven anviste stræppe Veie nok. Deri tror jeg, at han har Ret. Overhovedet kan Loven ikke i Enkelthederne sige: saaledes og saaledes skal det være, men den kan kun pege henimod den Retning, i hvilken der skal gaas. Angaaende § 12 mente den høitærede Indvignsminister, at de Grunde, der ere ansøgte mod den, vare noget lette. Han mente forøvrigt, at Forholdet de allerfleste Steder var, som det skulde være mellem Forældre og Børn, at de vare villige til at hjælpe hinanden. Det kom rigtignok i Modsigelse med det; han senere ansøgte, og som jo væsentligt skulde være en Støtte for Paragrafen, at der var Tusinder og Tusinder af Aftægtskontrakter, som viste, at Børnene læsede Byrden over paa Kommunen. Det var den eneste Grund, saa vidt jeg forstod den høitærede Indvignsminister, som han ansøgte for Forslaget, og de Grunde, der vare ansøgte mod det, veiede han og fandt for lette. Saaledes sagde han, var der blevet ansøgt, at en velhavende Karl ikke vilde gifte sig med en Pige, fordi hendes Forældre vare fattige, og der kunde være Marfag til, at de Paagjældende kunde faae Byrde af dem. Om et saadant Ægteskab af den Grund gif overstyr, havde ikke meget at betyde, bemærkede han. Ja, det lyder nu hønt nok. I alt Fald i en Roman kan det lyde meget smukt; men vi kunne ogsaa stille det lidt anderledes, vi kunne stille det f. Ex. saaledes, at der er en Karl, som har kæmpet og stridt for at tjene sig en lille Kapital. Der er en Pige, hvis Forældre ere fattige. Han siger til sig selv: Det, det gjælder om, naar jeg er gift, er, at jeg kan have et sorgfrit Udkomme, at jeg kan forsørge min Familie. Men naar jeg nu skal have Forældrene, tror jeg ikke, det kan gaa, og det kan da være muligt, at Karlen betænker sig paa at tage Pigen. Lær vi ube-